

**NÁVRH
STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU
ČESKÉ REPUBLIKY
ZA ROK 2013**

**B.
EKONOMICKÝ VÝVOJ A VEŘEJNÉ
ROZPOČTY**

Obsah

I. EKONOMICKÝ VÝVOJ	1
1. ZÁKLADNÍ TENDENCE MAKROEKONOMICKÉHO VÝVOJE V ROCE 2013	1
2. EKONOMICKÝ VÝKON	3
2.1. Poptávka.....	4
2.2. Nabídka	5
2.3. Důchody	6
3. CENOVÝ VÝVOJ	7
3.1. Spotřebitelské ceny.....	8
3.2. Ceny výrobců.....	9
4. TRH PRÁCE	10
4.1. Ekonomická aktivita	10
4.2. Zaměstnanost.....	11
4.3. Nezaměstnanost.....	12
4.4. Mzdy	13
5. PLATEBNÍ BILANCE	14
5.1. Běžný účet.....	14
5.1.1. Obchodní bilance podle ČSÚ (v metodice národního pojetí)	15
5.2. Kapitálový účet.....	16
5.3. Finanční účet.....	17
5.4. Měnové kurzy	17
5.5. Devizové rezervy	18
6. MĚNOVÝ VÝVOJ A FINANČNÍ TRH	18
6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry.....	18
6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)	18
6.1.2. Úvěry (aktiva).....	18
6.2. Úrokové sazby	19
II. VEŘEJNÉ ROZPOČTY	21
1. PŘÍJMY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	21
2. VÝDAJE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ.....	23
3. SALDA VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	25
4. DLUH VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	26
5. SHRUTÍ	27

I. Ekonomický vývoj

1. Základní tendence makroekonomického vývoje¹ v roce 2013

Česká ekonomika se z hlediska hrubého domácího produktu (HDP) začala postupně zotavovat z druhé vlny recese. Ta oproti předchozí recesi z přelomu let 2008 a 2009 trvala dvojnásobnou dobu, tedy od 4. čtvrtletí 2011 do 1. čtvrtletí 2013, nicméně její hloubka byla naopak poloviční - kumulovaný pokles dosáhl 2,8% HDP. Záporná produkční mezera se z celoročního pohledu prohloubila při jejím současném uzavírání v průběhu roku.

HDP ve stálých cenách se v roce 2013 meziročně snížil o 0,9 %. Z pohledu výdajů byla hlavním negativním faktorem tvorba hrubého kapitálu, která meziročně klesla o 4,4 % při snížení tvorby hrubého fixního kapitálu o 3,5 %. Domácí konečná spotřeba vzrostla o 0,6 %. Její zvýšení bylo realizováno především výdaji vlády na konečnou spotřebu při jen nepatrně vyšší spotřebě domácností. Příspěvek zahraničního obchodu k růstu HDP byl záporný ve výši 0,3 p.b., což při pokračujícím zvýšení přebytku výkonové bilance v běžných cenách bylo dáno zlepšením směnných relací o 1,4 %. Ve stálých cenách vzrostly vývozy zboží a služeb meziročně pouze o 0,2 %, dovozy o 0,6 %.

Obdobný průběh jako u HDP lze pozorovat i u hrubé přidané hodnoty (HPH). Její vývoj v jednotlivých čtvrtletích byl však podstatně rovnoměrnější, neboť nezahrnuje zvýšení nepřímých daní v důsledku předzásobením se tabákovými výrobky ve 4. čtvrtletí. Celoroční pokles HPH dosáhl 0,8 % a shodně s HDP vypovídal o vystoupení z recese ve 2. čtvrtletí. Z hlediska odvětví byl kladný příspěvek k růstu zaznamenán pouze u peněžnictví a pojišťovnictví, příspěvky ostatních odvětví se pohybovaly v intervalu 0,0 až -0,3 p.b.

Druhá vlna recese se na trhu práce projevila zdnalivě paradoxně a vyvolala změny chování jednotlivých subjektů. Nabídka práce byla pružnější a její využívání úspornější. K nárůstu míry ekonomické aktivity ve věku 15-64 let o 1,3 p.b. vedle růstu zaměstnanosti o 1,2 % mírně přispěl demografický vývoj 0,1 p.b. Zaměstnanost v pojetí výběrového šetření pracovních sil vzrostla zvýšením počtu krátkých úvazků. Zhoršení ekonomické situace se promítlo v nižším počtu odpracovaných hodin a spolu s vyšší ochotou pracovat za nižší odměnu se projevilo dalším poklesem reálné průměrné mzdy a produktivity práce.

Nízká inflace ve výši 1,4 % byla dána téměř výhradně administrativními opatřeními (zejména zvýšení obou sazeb DPH). Vzhledem k pozici ekonomiky v cyklu poptávkové tlaky na inflaci absentovaly a inflace měla nákladový charakter. Měnověpolitická inflace se s výjimkou ledna držela pod dolním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle ČNB. Ceny průmyslových výrobců rostly jen slabě, nicméně v závěru roku se v nich promítlo oslabení kurzu koruny.

Saldo běžného účtu dosáhlo -1,4 % HDP a nepatrně se zhoršilo vlivem zvýšení schodku bilance výnosů. Zlepšila se výkonová bilance i bilance běžných převodů přechodem z pasiva do aktiva - v souhrnu o 1,2 p.b. HDP.

Vývoj finančního sektoru odpovídal slabé pozici domácí ekonomiky. Po vyčerpání možností standardních nástrojů přistoupila ČNB v listopadu k devizovým intervencím a použila měnový kurz jako další nástroj měnové politiky. Koruna skokově oslabila o cca 6 %, následně se ustálila okolo 27,50 CZK/EUR. 3M sazba PRIBOR během roku nepatrně klesla, mírný pokles zaznamenaly i tržní úrokové sazby. Úrokové sazby českých dluhopisů se držely na nízkých hodnotách.

¹ Zpracováno na základě dat známých ke dni 7. dubna 2014

Vnější prostředí

Světová ekonomika se v roce 2013 stabilizovala a začala oživovat. Nejslabší výkonnost vykázalo i nadále hospodářství eurozóny, nicméně i zde se podařilo dočasně konsolidovat dluhové problémy okrajových zemí a vymanit se z dlouhotrvající recese. Mírné zpomalování čínské ekonomiky je v souladu s postupně probíhajícími strukturálními změnami. Ekonomika USA zpomalila a japonské hospodářství reagovalo na posun inflačního cíle a zvýšení objemu nakupovaných vládních dluhopisů ze strany centrální banky zrychlením růstu. Cena ropy Brent uzavřela koncem roku 2013 blízko hodnoty 110 USD/barel.

Hrubý domácí produkt v USA vzrostl v roce 2013 oproti předchozímu roku o 1,9 %. K růstu přispívala především spotřeba domácností, investice do fixního kapitálu i zásob a export, naopak negativně působila spotřeba vlády. Oživení v roce 2013 zpomalilo zejména vlivem razantnější konsolidace vládních rozpočtů. Fed ponechal úrokové sazby během celého roku 2013 na rekordních minimech 0 – 0,25 % a uvedl, že nepřistoupí k jejich zvýšení, pokud nezaměstnanost neklesne pod 6,5 %, inflace nepřevýší dlouhodobý inflační cíl o více než 0,5 p.b. a nebude dosaženo stabilních inflačních očekávání. Začátkem roku 2013 došlo k nahrazení operace Twist výkupem vládních dluhopisů a cenných papírů krytých hypotečními úvěry ve stejném měsíčním objemu. Na uspokojivé výsledky americké ekonomiky reagoval v prosinci 2013 Fed oznámením o postupném omezování odkupu dluhopisů od začátku následujícího roku. Oživení americké ekonomiky se začalo postupně projevovat na trhu práce, míra nezaměstnanosti klesla z lednových 7,9 % na 6,7 % v prosinci. Průměrná míra inflace za rok 2013 klesla oproti minulému roku o 0,8 p.b. na 1,3 %.

Ekonomika eurozóny se v průběhu roku 2013 vymanila z vleklé recese. Hrubý domácí produkt však za celý rok klesl o 0,4 %. Pozitivně k růstu přispívala vládní spotřeba a čistý export, naopak výdaje na konečnou spotřebu domácností a tvorba hrubého kapitálu působily i nadále protirůstově. Míra nezaměstnanosti počátkem roku 2013 nepatrně vzrostla na 12,0 %. Koncem roku však došlo k jejímu opětovnému snížení, což svědčí o stabilizaci hospodářské situace a velmi křehkém oživení, které na trh práce doléhá s jistým zpožděním. Evropská centrální banka přistoupila v květnu a listopadu roku 2013 na základě vyhodnocení slabých proinflačních tlaků ke snížení své hlavní měnověpolitické úrokové sazby vždy o 0,25 p.b. na konečných 0,25 %. Rizika ohledně vývoje dluhové krize v eurozóně zvyšovala na počátku roku 2013 kyperská bankovní krize. Situaci se podařilo relativně rychle stabilizovat a nedošlo k rozšíření do významnějších evropských ekonomik. Záchranný program v prosinci úspěšně ukončilo Irsko. Kurz eura vůči americkému dolaru během roku 2013 posílil z průměrných 1,33 USD/EUR v lednu na prosincových 1,37 USD/EUR. Podobně jako v USA docházelo i v eurozóně v průběhu roku 2013 k postupnému zpomalování meziroční míry inflace z lednových 2,0 % na 0,9 % koncem roku.

Růst hrubého domácího produktu Německa v roce 2013 zpomalil na 0,4 % vlivem pokračujícího poklesu investic do fixního kapitálu a zásob. Tradičně silný vývoz rostl vlivem slabé zahraniční poptávky pouze o 0,8 % a zahraniční obchod byl záporným přispěvatelem k růstu. Růst soukromé spotřeby naopak mírně zrychlil na 0,9 % a kladný příspěvek k růstu si zachovala také spotřeba vlády. Míra nezaměstnanosti vlivem dostatečné flexibility trhu práce klesala z lednových 5,4 % na 5,2 % koncem roku, což byla po Rakousku druhá nejnižší hodnota v celé EU.

Slovenská ekonomika za celý rok 2013 i nadále zpomalovala, v průběhu roku 2013 však začala opět nabírat tempo. Hlavním přispěvatelem k růstu zůstal i nadále čistý export, nově vlivem zpomalení konsolidačních opatření rostly výdaje na konečnou spotřebu vládního sektoru. Nadále klesala tvorba hrubého kapitálu a mírně také spotřeba domácností, u obou těchto poptávkových komponentů však ve 4. čtvrtletí 2013 došlo k oživení jejich růstové

dynamiky. Hospodářský růst se již začíná projevovat na trhu práce, kde míra nezaměstnanosti v průběhu roku 2013 klesla o 0,2 p.b. na prosincových 14,1 %, což je však stále jedna z nejvyšších hodnot v EU vlivem přetrvávajících strukturálních nerovnováh trhu práce.

Polská ekonomika rostla v roce 2013 nejpomaleji od roku 2009. Zpomalení v Polsku zapříčinila slabá domácí poptávka, především negativní příspěvek tvorby hrubého kapitálu firem. Růst tak byl poháněn zejména zahraničním obchodem. Také polský trh práce zaznamenal zlepšení, když se míra nezaměstnanosti během roku postupně snížila o 0,7 p.b. na 9,9 % v prosinci.

Francouzská ekonomika unikla recesi díky oživení domácí poptávky. Výrazné zrychlení růstu HDP zaznamenala také Velká Británie. Ekonomiky Itálie a Španělska zpomalily pokles. Situace na trhu práce na jihu eurozóny zůstala v roce 2013 kritická s mírou nezaměstnanosti dosahující koncem roku v Řecku 27,5 % a ve Španělsku 25,8 %. Výraznějšímu snížení nezaměstnanosti brání přetrvávající recese a silné rigidity na trhu práce.

Tabulka č. 1: Hrubý domácí produkt

Země	2011	2012	2013				
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q
USA	1,8	2,8	1,9	1,3	1,6	2,0	2,6
EU28	1,6	-0,4	0,1	-0,7	-0,1	0,2	1,0
EA17	1,6	-0,7	-0,4	-1,2	-0,6	-0,3	0,5
Německo	3,3	0,7	0,4	-0,3	0,5	0,6	1,4
Slovensko	3,0	1,8	0,9	0,7	0,8	0,9	1,4
Polsko	4,5	2,0	1,6	0,8	1,3	1,8	2,2
Francie	2,0	0,0	0,2	-0,4	0,5	0,3	0,8
Spojené království	1,1	0,3	1,7	0,5	1,7	1,8	2,7
Rakousko	2,8	0,9	0,4	0,5	0,3	0,4	0,5
Itálie	0,4	-2,4	-1,9	-2,4	-2,1	-1,9	-0,9

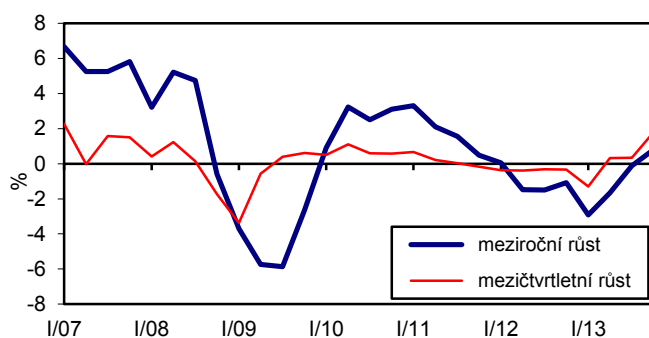
Pramen: Eurostat, meziroční růst ve stálých cenách v %, sezónně očištěná data

V roce 2013 dosáhla průměrná cena ropy Brent hodnoty 108,6 USD/barel a klesla tak z průměru 112 USD/barel v předchozím roce. V první polovině roku 2013 zaznamenala cena ropy zvýšenou volatilitu spojenou s eskalací konfliktu v Sýrii. Po zbytek roku se cena ropy pohybovala kolem hodnoty 110 USD/barel za podstatně nižší variability. Hlavními faktory působícími na pokles cen ropy byly zvyšující se produkční kapacity, nižší růst výkonu čínského hospodářství a nízkoinflační prostředí.

2. Ekonomický výkon

Hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2013 reálně klesl o 0,9 %. Ekonomika vystoupila z recese již ve 2. čtvrtletí, i když mezičtvrtletní přírůstky reálného HDP byly ve 2. a 3. čtvrtletí nízké. Ve 4. čtvrtletí ekonomika mezičtvrtletně vzrostla o 1,8 %, což ale bylo v nemalé míře dáno předzásobením tabákovými výrobky v důsledku očekávaného růstu spotřební daně od počátku roku 2014. Hrubá přidaná hodnota (HPH), která tento efekt neobsahuje, vzrostla mezičtvrtletně o 0,8 %.

Graf č. 1: Hrubý domácí produkt

Pramen: ČSÚ, stálé ceny, v %

V souhrnu za celý rok byl vývoj reálného HDP negativně ovlivněn jak domácí poptávkou, tak saldem zahraničního obchodu. V rámci domácí poptávky bylo možné pozorovat kladný příspěvek výdajů na konečnou spotřebu, avšak pouze v důsledku meziročního růstu spotřeby vlády. Tvorba hrubého kapitálu přispěla k poklesu HDP jak z důvodu meziročního poklesu investic do fixního kapitálu tak rovněž z důvodu relativně vyššího meziročního poklesu zásob a cenností ve srovnání s rokem 2012. Reálný růst dovozu převýšil růst vývozu (či téměř jeho stagnaci), což rovněž podpořilo reálný pokles HDP.

Z pohledu čtvrtletních dat je zřejmé, že výdaje na konečnou spotřebu s vystoupením ekonomiky z recese působily alespoň mírně prorůstově a ve 2. pololetí 2013 i včetně spotřeby domácností. Ačkoliv tvorba hrubého fixního kapitálu zaznamenala ve 4. čtvrtletí po více než dvou letech reálný přírůstek, obecně platí, že nejednoznačný vývoj tvorby hrubého kapitálu spíše potvrzuje křehkost oživení ekonomiky. Rozkolísanost lze pozorovat i u vývoje zahraničního obchodu, který ve 2. a 4. čtvrtletí celoroční pokles HDP tlumil, ale ve zbylých čtvrtletích k němu naopak přispíval.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2013 klesla o 0,8 %. Její pokles byl brzděn růstem HPH v peněžnictví a pojišťovnictví. Ostatní odvětví naopak přispěla k jejímu poklesu, především obchod, ubytování, doprava a pohostinství, či byla neutrální.

Nominální HDP v roce 2013 vzrostl o 0,9 %, přičemž úhrnná cenová hladina měřená deflátozem HDP se zvýšila o 1,8 %. K meziročnímu růstu deflátoru HDP v daném období přispělo především zlepšení směnných relací, ale i růst deflátoru hrubých domácích výdajů.

Ukazatel reálného hrubého domácího důchodu (RHDD) vyjadřuje objem důchodů plynoucích do ekonomiky z realizace produkce, a tedy ve srovnání s HDP zohledňuje efekt změny směnných relací. Vzhledem k tomu, že se směnné relace v roce 2013 významně zlepšily, RHDD dokonce (ve srovnání s HDP) mírně vzrostl, a to o 0,2 %.

2.1. Poptávka

Hrubé domácí výdaje přispěly k poklesu HDP 0,6 p.b. Za příspěvkem hrubých domácích výdajů k poklesu HDP v roce 2013 stál meziroční pokles tvorby hrubého kapitálu o 4,4 %, naopak výdaje na konečnou spotřebu vzrostly o 0,6 %.

Tabulka č. 2: Výdaje na hrubý domácí produkt

		2011	2012	2013				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3823	3846	3884	898	968	983	1034
HDP, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	0,9	0,6	1,0	-1,1	0,1	1,5	3,1
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	1,8	-1,0	-0,9	-2,9	-1,7	-0,1	0,8
Konečná spotřeba	<i>mzr. %</i>	-0,4	-2,1	0,6	-0,9	0,1	1,7	1,3
domácností	<i>mzr. %</i>	0,5	-2,2	0,1	-1,8	-0,3	1,3	1,0
vlády	<i>mzr. %</i>	-2,7	-1,9	1,6	1,1	0,8	2,6	1,9
neziskových institucí	<i>mzr. %</i>	-0,2	0,3	3,7	3,0	3,4	4,7	3,8
Tvorba hrubého kapitálu	<i>mzr. %</i>	0,8	-5,0	-4,4	-5,9	-11,4	0,9	-1,6
fixního	<i>mzr. %</i>	0,4	-4,5	-3,5	-6,8	-6,6	-3,2	1,7
Vývoz	<i>mzr. %</i>	9,5	4,5	0,2	-5,3	0,5	2,8	2,8
Dovoz	<i>mzr. %</i>	7,0	2,3	0,6	-4,5	-0,9	5,2	2,5

Pramen: ČSÚ

Z hlediska struktury výdajů na konečnou spotřebu bylo možné v roce 2013 zaznamenat meziroční spotřeby domácností o 0,1 % a nulový příspěvek k růstu HDP. Klesly výdaje na předměty dlouhodobé i krátkodobé spotřeby a rovněž výdaje na služby. Přírůstek zaznamenaly výdaje na předměty střednědobé spotřeby. Negativní vývoj výdajů na dlouhodobou spotřebu byl i nadále provázán s nízkou stavební aktivitou v oblasti rezidenčního bydlení. Rovněž se zde dále odrážel umírněný přírůstek úvěrů domácností na nákup bytových nemovitostí. Celkový objem úvěrů na spotřebu dokonce mírně poklesl. Z poklesu výdajů na předměty krátkodobé spotřeby a služby lze vyčíst pokračující napjatost důchodového omezení domácností a rovněž zvýšený sklon k úsporám. Ve 4. čtvrtletí došlo k mírnému růstu výdajů na předměty krátkodobé spotřeby, je však předčasné hodnotit jej jako změnu trendu.

Spotřeba vlády, která reálně rostla v průběhu celého roku, přispěla k růstu HDP 0,3 p.b. Její výpadek by v daném období představoval dodatečný negativní příspěvek výdajů na konečnou spotřebu k vývoji HDP.

Tvorba hrubého kapitálu přispěla k meziročnímu poklesu HDP 1,0 p.b. Negativní efekt byl z hlediska její struktury dán dominantně tvorbou hrubého fixního kapitálu. S ohledem na průběh hospodářského cyklu je vývoj změny zásob kvalitativně smysluplný, nicméně kvantitativní hodnocení je velmi obtížné. V rámci tvorby hrubého fixního kapitálu došlo k poklesu investic do všech klíčových skupin fixního kapitálu. Ve 4. čtvrtletí byl zaznamenán přírůstek investic do ostatních strojů a zařízení a dopravních prostředků, ale stejně jako v případě spotřeby domácností je obtížné hovořit o změně trendu.

Čistý vývoz přispěl k poklesu HDP o 0,3 p.b. Platí, že dynamika vývozu a dovozu je nadále omezená, což souvisí s nejistým vývojem externího prostředí. Příspěvek salda zahraničního obchodu k růstu HDP byl v průběhu roku kvalitativně proměnlivý, což rovněž poukazuje na přetrvávající zvýšenou míru nejistoty ohledně vlivu externích faktorů na ekonomiku ČR.

2.2. Nabídka

Přetrvávající omezení na straně spotřeby domácností bylo v roce 2013 doprovázeno poklesem HPH v odvětví obchodu, ubytování, dopravy a pohostinství, které také nejvíc přispělo k celkovému poklesu HPH, a to 0,3 p.b. I nadále pokračoval pokles HPH v odvětví stavebnictví a rovněž došlo k jejímu celoročnímu poklesu ve zpracovatelském průmyslu, zřejmě v souvislosti s kolísavým vývojem zahraničního obchodu. Reálný pokles celkové HPH byl tlumen jejím relativně silným přírůstkem v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví o 8,3 %, což ale kompenzovalo obdobně silný reálný pokles tohoto odvětví v roce 2012.

Tabulka č. 3: Produktivita práce a jednotkové náklady práce (podle národních účtů)

		2011	2012	2013				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HPH, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3444	3452	3464	809	867	878	911
HPH, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	0,7	0,2	0,4	-1,5	-0,4	1,2	2,0
HPH, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	1,8	-1,0	-0,9	-2,6	-1,5	0,2	0,3
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	8,6	0,0	-0,4	-5,4	-1,2	2,1	2,7
Produktivita práce ¹⁾	<i>mzr. %</i>	1,8	-1,4	-1,8	-3,7	-2,7	-0,5	-0,4
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	5,8	-0,9	-1,4	-6,5	-2,4	1,5	1,8
Nominální průměrná náhrada ²⁾	<i>mzr. %</i>	2,3	1,9	-1,9	-2,8	-2,0	-0,2	-2,6
Jednotkové náklady práce ³⁾	<i>mzr. %</i>	0,5	3,3	-0,1	0,9	0,7	0,2	-2,2
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	-2,4	3,3	1,1	4,4	2,1	-0,3	-1,6

Pramen: ČSÚ, propočty MF

Vysvětlivky:

1) Hrubá přidaná hodnota ve stálých cenách na jednoho zaměstnaného (fyzické osoby)

2) Objem náhrad zaměstnancům v běžných cenách na jednoho zaměstnance (fyzické osoby)

3) Poměr nominální průměrné náhrady a produktivity práce

V roce 2013 vzrostla zaměstnanost o 0,9 %, což při uvedeném poklesu HPH o 0,9 % znamená, že produktivita práce v celé ekonomice klesla o 1,8 %. Z pohledu tržních odvětví byl nejvyšší nárůst zaměstnanosti zaznamenán v odvětvích činností v oblasti nemovitostí a informačních a komunikačních činností. Z pohledu významných tržních odvětví došlo k růstu produktivity pouze v peněžnictví a pojišťovnictví a rovněž mírně ve stavebnictví. Naopak silně klesla produktivita v zemědělství, nemovitostech a informačních a komunikačních činnostech.

Jednotkové náklady práce v celé ekonomice v roce 2013 meziročně klesly o 0,1 %, když významně rostly v důsledku poklesu HPH pouze v zemědělství. Rovněž lze pozorovat prudký pokles v peněžnictví a pojišťovnictví zřejmě jako korekci jejich prudkého růstu v roce 2012.

Při růstu deflátoru HPH o 1,3 % a deflátoru spotřeby domácností o 1,2 % byl v reálném vyjádření ještě umocněn nominální pokles náhrad zaměstnancům o 0,4 %, což sice samo o sobě mohlo představovat pozitivní impuls pro vývoj zaměstnanosti, na druhé straně jistě limitovalo rozpočtové omezení domácností.

2.3. Důchody

Růst nominálního HDP v roce 2013 o 1,0 % byl doprovázen poklesem náhrad zaměstnancům o 0,4 % a růstem hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu o 1,1 %.

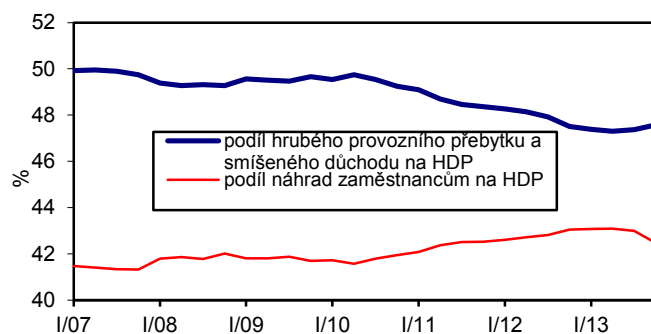
Z hlediska podílů obou typů důchodů na HDP došlo v roce 2013 k mírnému poklesu podílu náhrad zaměstnancům na HDP na 42,5 % a naopak ke zvýšení podílu hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu na HDP na 47,6 % (oboje na základě klouzavých úhrnů, viz graf č. 2). Podíl čistých daní na HDP vzrostl na 9,9 %.

Tabulka č. 4: Důchodová struktura hrubého domácího produktu

		2011	2012	2013				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	mld. Kč	3823	3846	3884	898	968	983	1034
Čisté daně	podíl %	9,1	9,4	10,0	9,2	9,9	10,6	10,0
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	podíl %	48,4	47,5	47,6	46,7	47,8	47,8	48,0
Náhrady zaměstnancům	podíl %	42,5	43,1	42,5	44,2	42,3	41,6	42,0
zemědělství, lesnictví a rybářství	podíl %	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0
průmysl	podíl %	12,9	13,3	13,2	13,7	13,3	12,8	13,2
z toho zpracovatelský průmysl	podíl %	11,4	11,7	11,7	12,1	11,8	11,4	11,5
stavebnictví	podíl %	2,7	2,6	2,3	2,3	2,4	2,4	2,3
obchod, ubytování, doprava a pohostinství	podíl %	8,8	8,8	8,6	9,1	8,6	8,5	8,4
informační a komunikační činnosti	podíl %	1,9	2,0	1,9	2,1	1,9	1,9	1,9
peněžnictví a pojišťovnictví	podíl %	1,5	1,5	1,3	1,5	1,4	1,3	1,2
činnost v oblasti nemovitostí	podíl %	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4
profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti	podíl %	3,1	3,2	3,2	3,3	3,1	3,1	3,1
veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	podíl %	9,4	9,5	9,5	10,0	9,4	9,3	9,5
ostatní činnosti	podíl %	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Nárůst hrubého provozního přebytku lze chápat jako pozitivní signál, neboť by se mohl postupně projevit růstem interních zdrojů pro financování investic a následně i ve vyšší investiční aktivitě firem.

Graf č. 2: Podíly sumárních složek důchodů na HDP

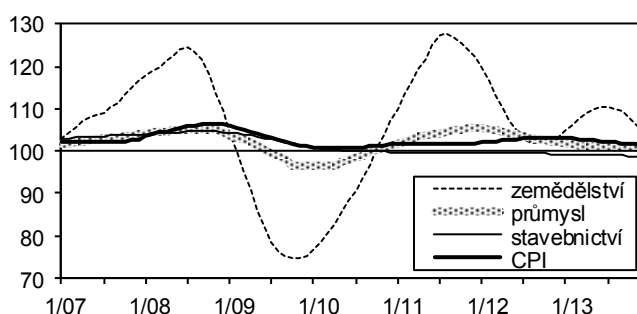
Pramen: ČSÚ, propočet MF, klouzavé úhrny

3. Cenový vývoj

Rok 2013 se vyznačoval i přes zvýšení obou sazeb DPH nízkým růstem spotřebitelských cen. Průměrná míra inflace dosáhla 1,4 %. Zvýšení cen v průběhu roku, které činilo také 1,4 %, bylo z větší části dáno administrativními opatřeními. Na zvýšení cen v průběhu roku se nejvíce podílel oddíl potravin a nealkoholické nápoje. Inflaci v roce 2013 lze hodnotit jako nákladovou.

Ve skupině produkčních cen se v roce 2013 ve srovnání s rokem 2012 nejvíce zvýšily ceny zemědělských výrobců, a to o 4,5 %. Růst cen průmyslových výrobců byl slabý a činil 0,8 %, nicméně v závěru roku se v cenách průmyslových výrobců projevilo oslabení koruny dané devizovými intervencemi ČNB. Mírný pokles byl zaznamenán u cen tržních služeb a cen stavebních prací.

Graf č. 3: Spotřebitelské ceny a ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, průměr hladiny cen za posledních 12 měsíců k průměru předchozích 12 měsíců v %

3.1. Spotřebitelské ceny

Inflaci počítanou ze spotřebitelských cen lze v roce 2013 hodnotit jako nízkou, a to i přes zvýšení DPH na jeho počátku. Meziroční dynamika cen zpomalovala, v 1. čtvrtletí činil růst cen 1,8 %, ve 4. čtvrtletí již jen 1,1 %. Meziroční růst spotřebitelských cen v prosinci 2013 dosáhl 1,4 % a byl převážně dán příspěvkem administrativních opatření ve výši 1,0 p.b., ze kterého připadalo 0,9 p.b. na dopad změn nepřímých daní (od 1. ledna 2013 došlo ke zvýšení obou sazeb DPH o 1 p.b. na 15 % a 21 % a ke zvýšení spotřebních daní z tabákových výrobků). Průměrný roční příspěvek administrativních opatření k meziroční inflaci dosáhl 1,4 p.b. (o 1,1 p.b. méně než v roce 2012), přičemž příspěvek tržního růstu cen byl ve 3. a 4. čtvrtletí nulový. Měnověpolitická inflace se v meziročním vyjádření v průběhu celého roku s výjimkou ledna pohybovala pod dolním okrajem tolerančního pásma okolo inflačního cíle ČNB. Inflace si vzhledem ke slabé domácí poptávce a pozici české ekonomiky v záporné produkční mezeře udržela nákladový charakter.

Tabulka č. 5: Index spotřebitelských cen

Oddíl č.		<i>váha v koši ‰</i>	prosinec 2012		prosinec 2013	
			sopr=100	příspěvek k růstu	sopr=100	příspěvek k růstu
			%	p.b.	%	p.b.
	Úhrn	1000,0	102,4	2,4	101,4	1,4
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	149,8	105,2	0,8	104,8	0,7
2	Alkoholické nápoje, tabák	96,0	103,8	0,4	103,5	0,3
3	Odívání a obuv	35,9	97,2	-0,1	101,6	0,1
4	Bydlení, voda, energie, paliva	280,4	103,6	1,0	101,2	0,3
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	58,0	99,4	0,0	98,1	-0,1
6	Zdraví	23,1	106,8	0,2	100,4	0,0
7	Doprava	105,0	100,2	0,0	101,1	0,1
8	Pošty a telekomunikace	36,1	94,4	-0,2	91,0	-0,3
9	Rekreace a kultura	90,4	99,8	0,0	100,9	0,1
10	Vzdělávání	7,8	101,7	0,0	101,1	0,0
11	Stravování a ubytování	48,6	103,5	0,2	101,8	0,1
12	Ostatní zboží a služby	69,0	102,0	0,1	101,1	0,1

Pramen: ČSÚ, stálé váhy roku 2010

Cena ropy Brent vyjádřená v USD se v roce 2013 udržela na poměrně vysoké úrovni a nevykazovala zřejmý trend. Obdobně lze hodnotit i vývoj korunové ceny ropy Brent, což přispělo k tomu, že se i spotřebitelské ceny pohonných hmot udržely na relativně vysokých hladinách. Průměrná cena Naturalu 95 činila 36,17 Kč/l a byla tak o 1,4 % nižší než v roce 2012. V případě motorové nafty dosáhla průměrná cena 36,11 Kč/l, tedy o 1,0 % méně než před rokem.

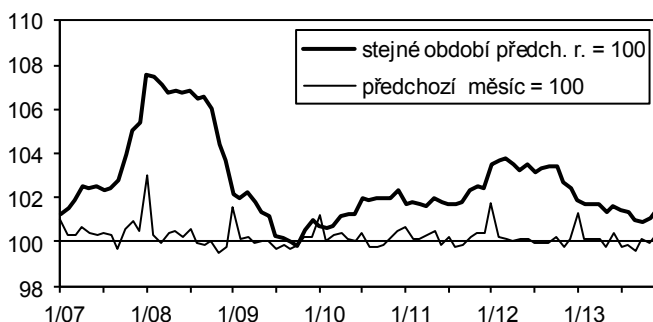
K meziročnímu růstu cen v prosinci 2013 nejvíce, a to celou polovinou, přispěl oddíl potraviny a nealkoholické nápoje. Výrazně méně než v předchozích letech se na růstu cen podílel oddíl bydlení, zejména vlivem klesající ceny zemního plynu. Podstatnější byl ještě příspěvek oddílu alkoholické nápoje a tabák, ve kterém se v obdobném rozsahu jako před rokem projeví dopady zvýšení spotřební daně na cigarety. Na pokles cenové hladiny působily především ceny v oddíle pošty a telekomunikace, kde v souvislosti s vyostřením konkurence zejména ve 2. čtvrtletí silně zlevnily telefonické a telefaxové služby. Na rozdíl od předchozích let již nebyl v prosinci 2013 příspěvek oddílu odívání a obuv záporný (podrobněji viz Tabulka č. 5: Index spotřebitelských cen).

Průměrný meziroční růst cen v roce 2013 činil v případě zboží 1,7 % (o 1,9 p.b. méně než v roce 2012), v případě služeb 1,1 % (o 1,8 p.b. méně než v roce 2012).

Klouzavá roční míra inflace se v průběhu roku 2013 setrvale snižovala z maxima 3,2 % v lednu až na 1,4 % v prosinci, což byla hodnota o 1,9 p.b. nižší oproti roku 2012.

Také průměrná míra inflace měřená na bázi harmonizovaného indexu spotřebitelských cen se v ČR v roce 2013 setrvale snižovala. V prosinci činila 1,4 % (o 2,1 p.b. méně než v roce 2012), což odpovídá středu mezi zeměmi EU. Za celou EU vykazovala průměrná míra inflace v roce 2013 také klesající trend a v prosinci dosáhla obdobné hodnoty jako v ČR, totiž 1,5 %, což bylo o 1,1 p.b. méně než v roce 2012.

Graf č. 4: Spotřebitelské ceny

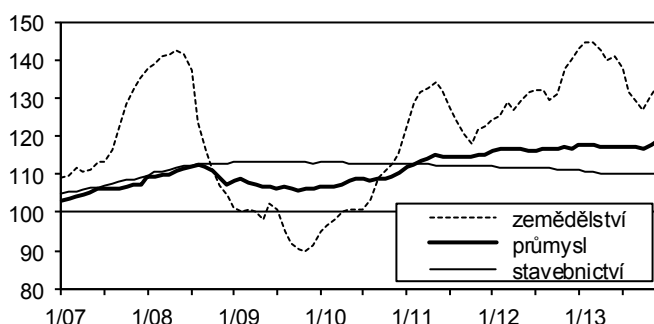

Pramen: ČSÚ

3.2. Ceny výrobců

Ceny průmyslových výrobců vykázaly velmi mírný růst, když v průměru za celý rok 2013 byly proti roku 2012 vyšší jen o 0,8 %. V posledních dvou měsících roku však hladina cen průmyslových výrobců citelně rostla, což bylo patrné zejména u produktů obchodovaných v euru, například u dopravních prostředků, dílů a příslušenství pro motorová vozidla. Tento vývoj souvisel s oslabením koruny daným devizovými intervencemi ČNB.

Graf č. 5: Ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, bazické indexy, průměr roku 2005=100

Ceny stavebních prací se v roce 2013, podobně jako v předchozích třech letech, mírně snížily. V průměru za celý rok zaznamenaly pokles o 1,1 %. Obdobné snížení vykázaly i ceny tržních služeb (pokles o 1,5 %). Cenová dynamika v zemědělství se svou kolísavostí i nadále značně odlišovala od ostatních cenových okruhů produkční sféry. Hladina cen zemědělských výrobců dosáhla v 1. čtvrtletí 2013 nového maxima, nicméně v dalších čtvrtletích se snížila, když pokles cen rostlinných výrobků převážil nad růstem cen živočišných výrobků. Ceny zemědělských výrobců byly v průměru v roce 2013 ve srovnání s rokem 2012 vyšší o 4,5 %, z toho ceny rostlinných výrobků o 5,1 % a ceny živočišných výrobků o 3,8 %.

4. Trh práce

Dozvuky recese se na trhu práce projeví na první pohled rozporuplně. Počet osob v kategorii zaměstnanců (podle mezinárodně srovnatelných výběrových šetření pracovních sil, dále VŠPS) viditelně meziročně vzrostl a zvýšil celkovou zaměstnanost. Nezaměstnanost v tomto pojetí vzrostla minimálně, zatímco u registrované nezaměstnanosti došlo k výraznému růstu. Celoroční zhoršení ekonomické situace se promítlo do mezd a platů – reálný pokles průměrné mzdy se zvýraznil při pokračujícím poklesu produktivity práce (viz kapitola 2. Ekonomický výkon).

Tabulka č. 6: Základní ukazatele trhu práce

			2011	2012	2013				
					rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Zaměstnanost VŠPS ¹⁾	mzr. %	-0,3	0,4	1,0	1,0	1,3	0,7	0,8	
zaměstnanci VŠPS	mzr. %	0,0	-0,1	1,6	2,0	2,4	0,9	1,3	
Míra nezaměstnanosti (15-64 let)	%	6,8	7,0	7,0	7,5	6,8	7,0	6,8	
Míra zaměstnanosti (15-64 let)	%	65,7	66,5	67,7	66,8	67,8	68,0	68,3	
Míra ekonomické aktivity (15-64 let)	%	70,5	71,6	72,9	72,3	72,8	73,2	73,3	
Průměrná mzda evidenční ²⁾	mzr. %	2,5	2,7	0,1	-0,3	1,2	1,3	-1,8	

Pramen: ČSÚ

Výsvětlivky:

1) Zaměstnaný VŠPS pracoval v referenčním týdnu alespoň 1 hodinu. Nezaměstnaný VŠPS nepracoval, práci aktivně hledal a byl schopen nastoupit do 14 dnů.

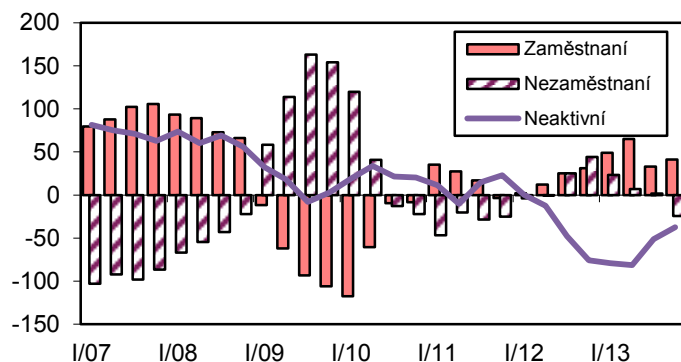
2) Zaměstnanci (přepočtené osoby) v pracovním poměru, včetně odhadu malých podniků.

4.1. Ekonomická aktivita

Zvyšování ekonomické aktivity odráželo prioritu rostoucího počtu domácností - zajištění jakýchkoliv možných dodatkových prostředků pro posílení jejich napjatých rozpočtů.

K nárůstu celkové pracovní síly tak přispělo i další zapojení dříve ekonomicky neaktivních osob, jejichž počet klesl na 3645 tisíc (meziročně o 62 tisíce). Nejvýraznější sice byl (v souladu s demografickým vývojem) úbytek počtu žáků a studentů, nicméně oproti předchozímu roku klesl v roce 2013 v důsledku pracovního zapojení i počet dříve ekonomicky neaktivních osob v domácnosti (zejména žen) a důchodců.

Graf č. 6: Ekonomická aktivita

Pramen: ČSÚ, VŠPS, meziroční přírůstky/úbytky v tis. osob

Míra ekonomické aktivity v rozmezí 15-64 let (podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných v populaci daného věku) vzrostla v průměru o 1,3 p.b. na 72,9 %. Z pohledu celkové pracovní síly, tedy u všech osob nad 15 let, však došlo k nárůstu nižšímu, činil 0,6 p.b. a roční průměrná hodnota stoupla na 59,3 %.

K nezanedbatelnému nárůstu míry ekonomické aktivity v kategorii 15-64 let přispěl vedle přírůstku pracovní síly i demografický vývoj - postupný úbytek populace v tomto věkovém rozmezí.

4.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost podle VŠPS vzrostla meziročně v průměru o 47 tisíc osob na 4937 tisíc osob pracujících v jediném nebo hlavním zaměstnání. Zvýšení počtu výdělečně aktivních osob bylo dáno zejména průběžným nárůstem kratších pracovních příležitostí v kategorii zaměstnanců (v pojetí VŠPS není podstatné, zda jsou úvazky formalizované či neformální). Podnikové statistiky osob v evidenčním počtu, používané k výpočtu průměrné mzdy, však ukazovaly další pokles evidenčního počtu zaměstnanců. K rostoucímu rozdílu ve vykazování počtu zaměstnanců kromě neformálních přivýdělků přispělo i vyšší využívání agenturních pracovníků, jemuž z ekonomických i legislativních důvodů dávaly podniky v nejistém období přednost. Růst zaměstnanosti se tedy odehrával spíše v okrajových oblastech trhu práce (může se jednat o neformální až šedou ekonomiku), nejednalo se o perspektivní pracovní místa.

Meziroční pokles počtu podnikatelů (o 1,6 %) vyjadřuje nejen úbytek v této kategorii daný ukončováním živností v důsledku nepříznivé ekonomické situace, ale patrně i změnu zahrnutí osob s živnostenským listem pracujících za mzdu do kategorie zaměstnanců, na rozdíl od předchozího vykazování v rámci podnikatelů.

Růst celkové zaměstnanosti byl dán převážně přírůstkem v terciárním sektoru, který probíhal v průběhu celého roku. V sekundárním sektoru přetrvával pokles počtu zaměstnaných v průběhu prvních tří čtvrtletí, určitý náznak obratu signalizoval nárůst v posledním čtvrtletí.

Míra zaměstnanosti ve věku 15-64 let již 3 roky v meziročním srovnání nepřetržitě roste, přírůstky jsou obdobné míře ekonomické aktivity. Snížení celkového počtu odpracovaných hodin však bylo výraznější než v předchozím roce. Tento rozdíl je důsledkem výrazného

přírůstku počtu pracovních aktivit na kratší pracovní dobu, včetně práce registrovaných nezaměstnaných (viz dále).

4.3. Nezaměstnanost

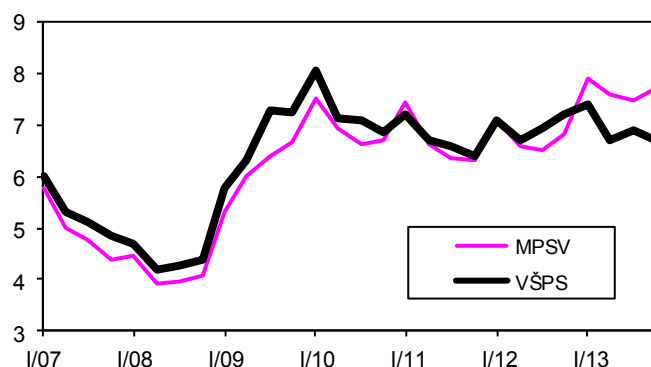
Rozdíly v rozsahu nezaměstnanosti podle dvou základních statistik v roce 2013 dále vzrostly:

- podle VŠPS počet osob bez práce, práci hledajících a schopných okamžitě pracovat meziročně vzrostl v průměru pouze o 2 tisíce na 369 tisíc,
- průměrný nárůst počtu uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce však činil 59 tisíc, roční průměr 564 tisíce a ke konci roku bylo registrováno 597 tisíc osob.

Průměrná míra nezaměstnanosti podle VŠPS byla stejně jako v roce 2012 na úrovni 7,0 % a ve srovnání s průměrem EU28 byla nižší o více než 3 p.b.

Podíl registrovaných nezaměstnaných na populaci 15-64 let v ročním průměru dosáhl 7,7 %, což znamenalo meziroční nárůst o 0,9 p.b.

Graf č. 7: Míra nezaměstnanosti (VŠPS) a podíl nezaměstnaných na populaci (MPSV), oboje 15-64 let

Pramen: ČSÚ, MPSV, v %, průměr čtvrtletí

Zatímco VŠPS zachycuje pouze aktivní osoby v daném období absolutně bez práce, u registrace na ÚP toto bezvýhradně neplatí – mezi legálně registrovanými jsou i uchazeči o zaměstnání, kteří v povoleném rozsahu vykonávají práci za mzdu. V předchozích obdobích se poměrové ukazatele pohybovaly v zásadě obdobně, v roce 2013 se začaly lišit nejen v úrovni, ale i směru vývoje (viz graf č. 7). Základem tohoto rozdílu byla rostoucí snaha o přivýdělek a dále i potřeba registrace pro možnost získání výpomoci v hmotné nouzi u osob v produktivním věku. Navíc v období snadné ztráty a obtížného získávání zaměstnání část nezaměstnaných raději setrvává v „jistotě“ registrace a drobných přivýdělků. Z toho plyne i rozdílný vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti – zatímco u VŠPS se ke konci roku snížila, u registrovaných uchazečů vzrostla.

Ve skladbě registrovaných nezaměstnaných z hlediska věku v celostátním průměru nebyly extrémní rozdíly, nejvyšší zastoupení (kolem 13 %) měly na konci roku 2013 kategorie 20-24, 55-59 a 35-39 let. Základními důvody v těchto jednotlivých kategoriích jsou absence praxe, vyšší věk a péče o děti. Z hlediska dosaženého vzdělání byly rozdíly výraznější – více než 40 % představovali uchazeči se středním odborným vzděláním s výučním listem, 27 % se základním vzděláním a 17 % s úplným středním vzděláním bez maturity. Oproti předchozím rokům však již vzrostl i podíl osob s VŠ vzděláním – v souhrnu všech stupňů jich v registraci bylo 7 %. Je to sice stále nižší procento než u VŠ osob v populaci, ale i tak ukazuje, že pouhé dosažení VŠ vzdělání není zárukou zaměstnatelnosti. Významný je jak obor, tak i kvalita vzdělání a propojení s praxí.

Na 1 volné místo připadalo v průměru za rok 14,5 uchazeče. Nejvyšší počet z cca 35 tisíc volných míst ke konci roku nabízel zpracovatelský průmysl (8 tis.). I to je dokladem, že přes probíhající rekvalifikační programy i zvýšenou mobilitu pracovní síly trvá na trhu práce regionální nesoulad nabídky a poptávky.

Příspěvek v nezaměstnanosti pobíralo průměrně 20,9 % registrovaných uchazečů o zaměstnání (o 2,7 p.b. méně než v předchozím roce) vlivem prodlužování doby evidence.

4.4. Mzdy

Nominální růst HDP se ve vývoji náhrad zaměstnancům ani průměrné mzdy neprojevil. Převís nabídky práce nad poptávkou stlačoval cenu práce a vedle trvajících restrikcí ve státem řízené sféře tak nadále dominovala opatrná mzdová politika podniků. Poměrně významný byl v meziročním srovnání rovněž dopad přesunu manažerských odměn za rok 2012 (viz níže).

Tabulka č. 7: Průměrná hrubá měsíční mzda²

			2011	2012	2013				
					rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Průměrná mzda nominálně	celkem	mzr. %	2,5	2,7	0,1	-0,3	1,2	1,3	-1,8
	podnikatelská sféra	mzr. %	3,0	2,8	-0,1	-0,4	1,1	1,5	-2,4
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	0,2	2,2	0,9	0,0	1,7	0,8	0,8
Průměrná mzda reálně (CPI)	celkem	mzr. %	0,6	-0,6	-1,3	-2,1	-0,3	0,1	-2,9
	podnikatelská sféra	mzr. %	1,1	-0,5	-1,5	-2,2	-0,4	0,3	-3,5
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	-1,7	-1,1	-0,5	-1,8	0,2	-0,4	-0,3

Pramen: ČSÚ, Podniková evidence, přepočtené počty, včetně dopočtu malých podniků

Průměrná hrubá nominální mzda dosáhla v roce 2013 podle předběžných údajů 25 128 Kč (při poklesu evidenčního počtu zaměstnanců o 1,2 %), v podnikatelské sféře činila 25 100 Kč, ve sféře nepodnikatelské 25 251 Kč.

Neobvyklé vysoké nominální poklesy v podnikatelské sféře v 1. a 4. čtvrtletí byly důsledkem daňové optimalizace manažerských odměn. Roční odměny za rok 2012 byly nejvýše ohodnoceným pracovníkům vyplaceny mimořádně již v prosinci 2012, před zavedením tzv. solidární daně, nikoliv v obvyklém termínu v návaznosti na výsledky hospodaření. Nejviditelnější dopad těchto přesunů byl v odvětvích „Peněžnictví a pojišťovnictví“ a „Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu“.

Reálný pokles průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře, který trvá již od 3. čtvrtletí 2010, byl přerušen jen bodově ve 2. čtvrtletí vyplacením vysokých odměn vybraným pracovníkům. K pomalému nárůstu v nepodnikatelské sféře přispívala nadále nejvýrazněji svým úsporným programem veřejná správa a obrana, kde nominální mzda vzrostla v průměru pouze o 0,1 %.

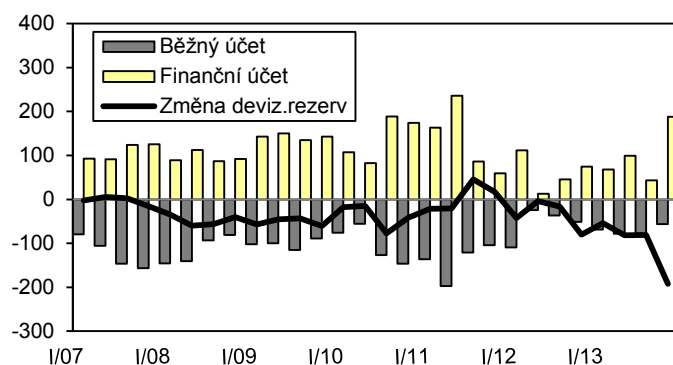
Nejvyšší průměrná měsíční mzda za rok 2013 byla v sekci peněžnictví a pojišťovnictví (46 938 Kč, pokles o 0,1 %), nejnižší v ubytování a stravování (13 918 Kč, nárůst o 3,5 %). Nadprůměrný růst o 1,3 % vykázal (při poklesu evidenčního počtu zaměstnanců) i zpracovatelský průmysl.

² Průměrná hrubá měsíční mzda v uvedeném nejčastěji prezentovaném pojetí je podíl mzdových prostředků (včetně příplatků za přesčas, odměn, náhrad mzdy atd.) připadající na 1 zaměstnance za měsíc, v přepočtu na plnou zaměstnanost. Nevypovídá tedy o výplatě konkrétního „průměrného“ zaměstnance a její využití pro odhady spotřeby není jednoznačné. Výsledky strukturálních výdělkových statistik uvádějí, že cca 2/3 zaměstnanců mají mzdu nižší než je zde uvedený průměr. Tato statistika je však dlouhodobě používána m.j. jako referenční při valorizacích důchodů.

5. Platební bilance

Běžný účet platební bilance (BÚ) skončil v roce 2013 schodkem ve výši 56 mld. Kč. V přebytku skončila výkonová bilance, tj. obchod se zbožím a službami i bilance běžných převodů. Deficitní byla pouze bilance výnosů. Na kapitálovém účtu vznikl přebytek ve výši 75 mld. Kč, finanční účet byl přebytkový v rozsahu 188 mld. Kč.

Graf č. 8: Platební bilance

Pramen: ČNB, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

5.1. Běžný účet

Vnější nerovnováha, vyjádřená poměrem deficitu BÚ k HDP, se meziročně mírně zhoršila z hodnoty $-1,3\%$ na $-1,4\%$. Schodek běžného účtu v uvedeném rozsahu nezakládá žádná rizika pro českou ekonomiku.

Poměr výkonové bilance k HDP byl meziročně lepší o 0,7 p.b. a dosáhl 6,2 %. Poměr deficitu bilance výnosů se zhoršil o 1,3 p.b. na $-8,0\%$ HDP.

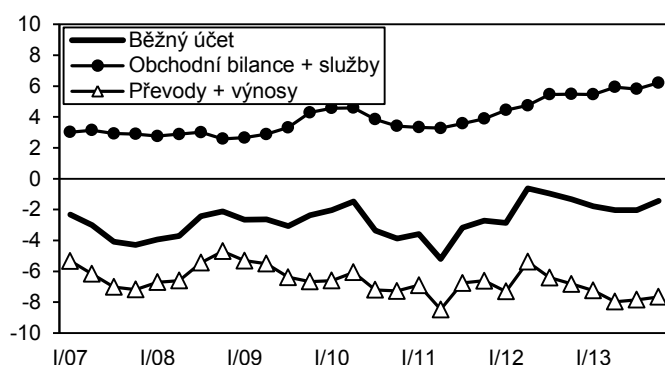
Meziroční zhoršení bilance běžného účtu o 5 mld. Kč tak souviselo především s vyšším schodkem bilance výnosů, snížil se rovněž přebytek bilance služeb. Na druhou stranu se zvýšil přebytek obchodní bilance a zlepšila se bilance běžných převodů přechodem z pasiva do aktiva.

Přebytek obchodní bilance³ dosáhl 188 mld. Kč, což znamenalo meziroční zlepšení o 39 mld. Kč. Výsledek byl dosažen při růstu celkového obratu zahraničního obchodu se zbožím, když vývoz rostl rychleji než dovoz.

Bilance služeb skončila přebytkem 53 mld. Kč, tj. o 9 mld. hůře proti předchozímu roku. V posledních třech letech rostl dovoz služeb rychlejšími tempy než jejich vývoz, a tak se přebytek této části bilance postupně snižoval. Na poklesu přebytku se podílely přibližně stejným dílem meziročně horší výsledky bilance dopravních služeb i služeb cestovního ruchu.

³ V cenách FOB v národní metodice platební bilance.

Graf č. 9: Poměr běžného účtu a jeho složek k HDP

Pramen: ČNB, propočty MF, v % na bázi ročního klouzavého úhrnu

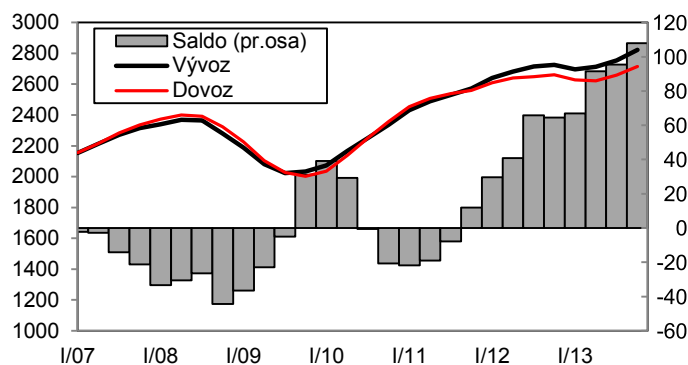
Schodek bilance výnosů, který je vedle obchodní bilance rozhodující pro výsledné saldo běžného účtu, se meziročně zvýšil o 53 mld. Kč na 312 mld. Kč. Vyšší byl odliv investičních výnosů především z přímých investic, mírně se zvýšil přebytek bilance náhrad zaměstnancům.

Bilance běžných převodů se z deficitu 2 mld. Kč v roce 2012 zlepšila na přebytek ve výši 15 mld. Kč. Výsledek ovlivnila především příznivější bilance čistých příjmů z rozpočtu EU.

5.1.1. Obchodní bilance podle ČSÚ (v metodice národního pojetí⁴)

Zahraniční obchod se v roce 2013 jen pozvolna dostával z útlu z důvodu slabou zahraniční i domácí poptávkou. Objemy vývozu i dovozu se začaly zvyšovat až ve druhé polovině roku s tím, že tempa růstu postupně gradovala. Po většinu roku trvající předstih růstu vývozu před dovozem se promítl do zvyšování přebytku obchodní bilance, který dosahoval rekordních hodnot.

Graf č. 10: Obchodní bilance

Pramen: ČSÚ, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

Za celý rok 2013 vzrostl **obrat** českého zahraničního obchodu podle předběžných údajů ČSÚ o 2,8 % a dosáhl hodnoty 5 538 mld. Kč, tj. o 150 mld. Kč meziročně více. **Přebytek** obchodní bilance se zvýšil na 108 mld. Kč (meziročně o 43 mld. Kč více). Za celý rok se objem vývozu zvýšil o 3,6 % a dovozu o 2,0 %. Vyjádřeno v **eurech** znamenalo oslabení koruny růst vývozu o 0,2 % a pokles dovozu o 1,3 %.

Objem **vývozu** se zvýšil ve všech hlavních komoditních třídách. Lehce nadprůměrný byl vývoz strojů a dopravních prostředků (SITC 7). V jejím rámci byl nejúspěšnější vývoz silničních vozidel, který tvoří přibližně třetinu vyváženého strojírenského zboží. Komodity

⁴ Dodací podmínka vývozu FOB, dovozu CIF

třídy SITC 7 tvoří přibližně polovinu vývozu. Nadprůměrně rostl také vývoz zemědělského a potravinářského zboží (SITC 0,1,4) a průmyslového spotřebního zboží (SITC 8,9). Průměrný byl růst vývozu polotovarů, chemikálií a surovin bez paliv (SITC 2,5,6). Meziročně méně se vyvezlo zboží třídy nerostných paliv (SITC 3).

Tabulka č. 8: Komoditní struktura

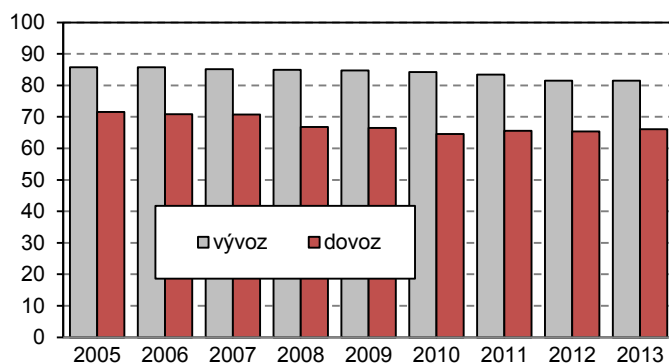
Třídy SITC	Vývoz			Dovoz			Změna salda v mld. Kč
	Index (%)	Podíl (%)		Index (%)	Podíl (%)		
	2013/2012	2012	2013	2013/2012	2012	2013	
Celkem	103,6	100,0	100,0	102,0	100,0	100,0	43,1
0 - Potraviny a živá zvířata	105,9	3,9	4,0	105,7	5,2	5,3	-1,4
1 - Nápoje a tabák	111,5	0,7	0,8	106,5	0,7	0,7	1,0
2 - Surové materiály (s výj. paliv)	98,2	3,1	3,0	98,4	3,0	2,9	-0,3
3 - Nerostná paliva a maziva	84,9	4,4	3,6	97,9	11,6	11,1	-11,4
4 - Živočišné a rostlinné oleje	96,8	0,3	0,3	116,3	0,2	0,2	-1,2
5 - Chemikálie	106,2	6,8	7,0	104,7	11,6	11,9	-3,2
6 - Tržní výrobky	103,3	19,2	19,1	102,0	18,7	18,7	7,1
7 - Stroje a přepravní zařízení	103,9	50,7	50,9	100,9	39,0	38,6	44,1
8 - Průmyslové výrobky	108,1	10,7	11,1	106,0	9,8	10,2	7,9
9 Komodity jinde nezařazené	153,5	0,2	0,2	127,0	0,3	0,4	0,4

Pramen: ČSÚ, propočty MF

Slabší poptávka zejména investičního charakteru se projevila především v nevýrazném růstu **dovozu** strojírenského zboží (SITC 7), který představuje více než třetinu celkového dovozu. Výsledky této zbožové třídy ovlivnily především nižší dovozy výpočetní techniky, elektroniky a kancelářských strojů. Podobně jako u vývozu byl nižší dovoz nerostných paliv. Nadprůměrně rostly dovozy polotovarů, chemikálií a surovin. Meziročně nejvyšší růsty dovozů byly zaznamenány u zemědělského a potravinářského zboží a také spotřebního zboží.

Z teritoriálního hlediska se český zahraniční obchod dále mírně diverzifikuje. Po vstupu ČR do EU přesahoval až do roku 2008 podíl zemí EU na českém vývozu 85 %, poté začal pozvolna klesat. Tento pokles zrychlil zejména v posledních dvou letech a na konci roku 2013 představoval podíl českého vývozu do zemí EU 81,5 %. V této souvislosti se nejvýznamněji zvýšil vývoz do Ruska (o 1,9 p.b. na 3,7 %).

Graf č. 11: Podíl zemí EU na zahraničním obchodě

Pramen: ČSÚ, propočty MF, v %

Podíl zemí EU na českém dovozu se ze 71,5 % v roce 2005 snížil na 66,1 % v roce 2013, ovšem od poloviny roku 2011 naopak mírně rostl. Nejvýrazněji se na českém dovozu zvýšil podíl dovozu z Číny (o 4,5 p.b. na 9,7 %).

Největším obchodním partnerem zůstává Německo, jehož podíl na českém vývozu přesahuje 31 %, dovoz z Německa dosahuje 26 %. Dalšími významnými partnery jsou Slovensko, Polsko, Francie, Rakousko a Spojené království. Podíl těchto šesti zemí představuje cca 57 % českého vývozu a necelou polovinu dovozu.

5.2. Kapitálový účet

Kapitálový účet skončil v roce 2013 přebytkem 75 mld. Kč a převýšil tak aktivum předchozího roku o 23 mld. Kč. Silný růst příjmů souvisel především s čistými transfery prostředků z rozpočtu EU ve 2. pololetí 2013, vykazovanými na kapitálovém účtu.

5.3. Finanční účet

Na finančním účtu byl v roce 2013 vykázán čistý příliv zdrojů ve výši 188 mld. Kč (o 114 mld. Kč meziročně více). Saldo přímých zahraničních investic (PZI) bylo kladné ve výši 33 mld. Kč. Proti roku 2012, kdy byl příliv PZI mimořádný, to bylo o 88 mld. Kč méně. Odhad salda reinvestovaného zisku činil 23 mld. Kč. Kladné bylo i saldo portfoliových investic ve výši 92 mld. Kč (o 37 mld. Kč více) a finančních derivátů ve výši 5 mld. Kč (o 4 mld. Kč méně). Na účtu ostatních investic do ČR přiteklo 58 mld. Kč (proti odlivu 110 mld. Kč v roce 2012).

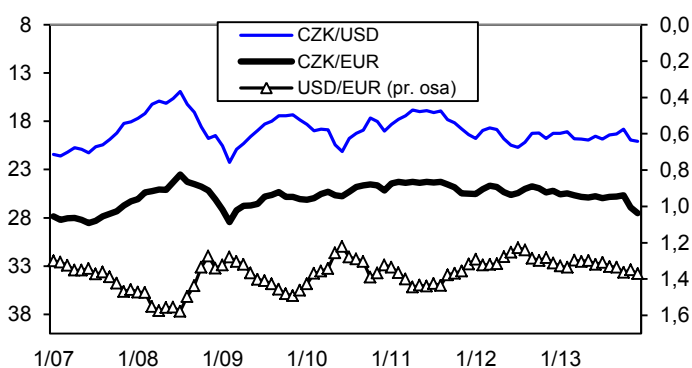
Poměr salda finančního účtu k HDP se zvýšil o 2,9 p.b. na cca 4,8 %.

5.4. Měnové kurzy

Dlouhodobý trend k posilování směnného kurzu české koruny vůči euru se zastavil v době finanční krize v roce 2008. V následujících obdobích docházelo k výkyvům kurzu, které odrážely různé fáze ekonomické a dluhové krize. V uplynulých dvou letech (do listopadu 2013) se kurz koruny vůči euru pohyboval v poměrně úzkém rozpětí mezi 24,7 až 25,9 CZK/EUR s tendencí k oslabování. V roce 2012 oslabila koruna v průměru o 2,2 %, v roce 2013 pak o 3,2 %. K prudké změně došlo po 7. listopadu 2013, kdy ČNB zahájila devizové intervence směřující k uvolnění měnových podmínek. Koruna skokově oslabila o cca 6 %, poté se kurz ustálil na úrovních okolo 27,50 CZK/EUR. V prosinci 2013 to znamenalo meziročně slabší domácí měnu o 8,4 %.

Pohyby kurzu koruny k dolaru byly výraznější. Po oslabení o 9,7 % v roce 2012 koruna v uplynulém roce o 0,1 % posílila. Kurz měnového páru USD/EUR se pohyboval v průběhu roku 2013 v rozpětí 1,37 – 1,30 USD/EUR.

Graf č. 12: Nominální směnný kurz CZK vůči USD a EUR

Pramen: ČNB

5.5. Devizové rezervy

Stav devizových rezerv centrální banky k 31. prosinci 2013 činil 1118,4 mld. Kč, tj. 40,8 mld. EUR, což odpovídá objemu téměř pěti měsíců dovozu zboží a služeb. Silný nárůst devizových rezerv souvisel s devizovou intervencí ČNB na konci roku.

6. Měnový vývoj a finanční trh

6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry

6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)

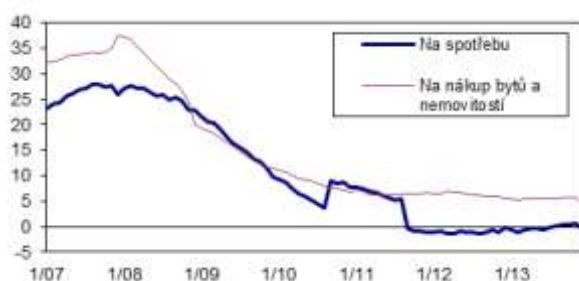
Měnové agregáty pokračovaly v roce 2013 v růstu. Průměrný růst peněžní zásoby (M2) dosáhl 4,6 %, což představovalo mírné zpomalení oproti roku 2012, růst vysoce likvidních peněz (M1) též nepatrně zpomalil na 8,2 %. Nadále rostoucí preference likvidity lze vysvětlit zápornými reálnými úrokovými sazbami na termínovaných vkladech.

Celkový růst vkladů u měnových a finančních institucí (MFI) se v roce 2013 snížil na 3,5 % (oproti růstu o 5,5 % v roce 2012), z toho celkové vklady domácností se meziročně zvýšily o 3,2 % (mírné zpomalení oproti roku 2012) a vklady podniků o 4,4 % (znatelné zpomalení oproti roku 2012). Nižší růst vkladů domácností lze vysvětlit zvyšující se spotřebitelskou důvěrou a pomalu rostoucí spotřebou domácností, zpomalení nárůstu vkladů nefinančních podniků však vzhledem k celkové makroekonomické situaci charakterizované mj. stagnací či poklesem úvěrů nelze hodnotit pozitivně.

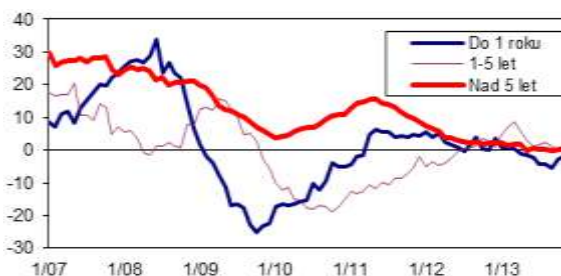
6.1.2. Úvěry (aktiva)

Úvěry poskytnuté podnikům a domácnostem MFI vzrostly v roce 2013 pomaleji než v předcházejícím roce (2,5 % proti 4,0 %).

Graf č. 13: Úvěry domácnostem (mzr.)

Graf č. 14: Úvěry nef.podnikům (mzr.)

Pramen: ČNB, v %

Meziroční růst úvěrů domácnostem zpomalil ze 4,9 % na 4,0 % a byl tažen zejména růstem úvěrů na byty a nemovitosti, které vzrostly o 5,4 %. I zde však bylo zaznamenáno zpomalení růstu oproti minulým létům. Úvěry na spotřebu naopak o 0,1 % klesly. Další růst úvěrů domácnostem je limitován jejich opatrností, která je dána nízkým růstem disponibilních příjmů a na poměry ČR vysokou nezaměstnaností.

Úvěry podnikům v roce 2013 prakticky stagnovaly (růst o 0,1 % oproti růstu o 2,5 % v roce předchozím), což odpovídalo makroekonomické situaci a přetrvávajícím nejistotám ohledně budoucího vývoje ekonomiky. Pokles byl zaznamenán zejména u krátkodobých úvěrů do 1 roku (o 2,3 % oproti růstu v roce 2012 o 2,5 %). Úvěry se splatností 1 až 5 let se naopak po poklesu v 2012 zvýšily o 3,0 % (v závěru roku však již znovu klesaly), růst dlouhodobých úvěrů nad 5 let byl v roce 2013 jen velmi slabý.

V prosinci 2013 dosáhl čistý úvěr sektoru vládních institucí 319,3 mld. Kč (o 4,3 mld. více než ve stejném období předcházejícího roku) a představoval přibližně 12,7 % celkových domácích úvěrů.

Situace ohledně úvěrů se selháním⁵ byla v roce 2013 i přes nepříliš dobrý stav reálné ekonomiky stabilizovaná. U domácností i u nefinančních podniků se jejich podíl mírně snižoval, stále však dosahoval znatelně vyšších hodnot než před recesí v roce 2009. Podíl pohledávek se selháním na celkových úvěrech domácností v prosinci 2013 dosáhl 5,0 % (o 0,2 p.b. méně než v prosinci 2012), u nefinančních podniků se dále snížil o 0,3 p.b. na 7,1 %. Absolutní objem úvěrů se selháním v prosinci 2013 pro domácnosti a nefinanční podniky dosáhl 122 mld. Kč (nepatrně vyšší hodnota oproti stejnému období předchozího roku).

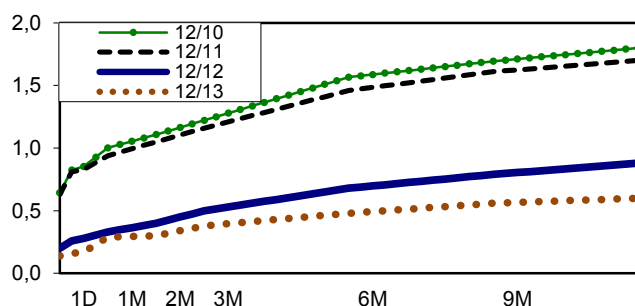
Poměr úvěrů a vkladů domácností a nefinančních podniků má mírně snižující se tendenci, v prosinci 2013 dosáhl 76,1 % (o 1,4 p.b. méně než ve stejném období předcházejícího roku). ČNB během roku opět provedla zátěžové testy bankovního sektoru, které opakovaně potvrdily jeho dostatečnou odolnost vůči případným negativním šokům.

6.2. Úrokové sazby

Vývoj úrokových sazeb byl podobně jako vývoj vkladů a úvěrů konzistentní s makroekonomickým vývojem. ČNB držela základní úrokovou sazbu pro dvoutýdenní repo operace na technickém minimu 0,05 %. Poté, co bylo dosaženo technicky nulových úrokových sazeb, byl měnový kurz použit jako další nástroj k uvolnění měnových podmínek. V listopadu 2013 (poprvé od roku 2002) ČNB přistoupila k devizovým intervencím s cílem zamezit dlouhodobému podstřelování inflačního cíle a potenciálnímu deflačnímu vývoji. Jejich objem za listopad činil přibližně 200 mld. Kč (7,5 mld. EUR), v prosinci v nich prozatím nepokračovala.

3M Sazba PRIBOR se v roce 2013 mírně snížila z 0,5 % na počátku roku na 0,4 % na jeho konci. Spread vůči 2T repo sazbě (indikátor nerovnováhy) se mírně snížil na hodnotu 0,3 p.b., což lze označit jako velmi pomalou konvergenci k hodnotám před finanční krizí v roce 2008, objem mezibankovních obchodů však nadále vykazuje klesající tendenci. Výnosová křivka mezibankovních úrokových sazeb PRIBOR se posunula mírně dolů, její stabilita na delším konci svědčí o dobrém ukotvení inflačních očekávání.

Graf č. 15: Krátkodobá peněžní výnosová křivka

Pramen: ČNB, % p. a.

U klientských úrokových sazeb byl v roce 2013 nadále zaznamenán mírný pokles. Průměrné úrokové sazby z celkových úvěrů nefinančním podnikům v prosinci 2013 dosáhly 3,1 %

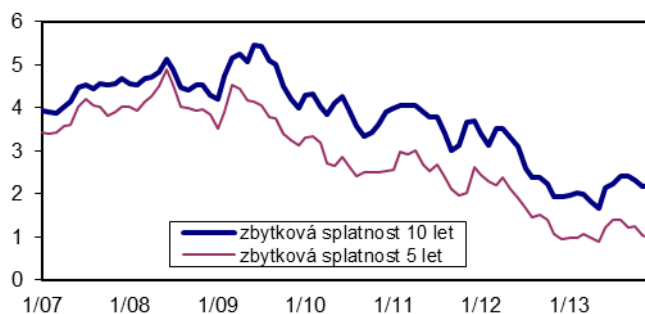
⁵ Pohledávky se selháním dle vyhlášky ČNB č. 123/2007 Sb., jejichž platba jistiny nebo úroku je opožděna o 90 dní a více.

(o 0,2 p.b. méně než v prosinci 2012), sazby z celkových úvěrů domácnostem se meziročně snížily o 0,5 p.b. na 5,8 %.

Mírný pokles byl zaznamenán i u průměrných úrokových sazeb z celkových vkladů. Sazby z celkových vkladů nefinančních podniků v prosinci 2013 dosáhly 0,3 % (o 0,2 p.b. méně než v prosinci 2012), sazby z vkladů domácností 0,9 % (o 0,3 p.b. méně než v prosinci 2012). Rozpětí mezibankovních úrokových sazeb měřené 1R sazbou PRIBOR a úrokových sazeb z úvěrů a vkladů se spíše mírně snižovalo. Nepatrný nárůst byl zaznamenán u úvěrů nefinančním podnikům, který činil v na konci tohoto roku 2,5 p.b., u úvěrů domácností 5,2 p.b.. Klientské úrokové sazby v roce 2013 v zásadě klesaly rychleji než sazby mezibankovní.

Dluhopisový trh se během roku 2013 vyvíjel z pohledu českých dluhopisů stejně jako v předešlém období příznivě. Výnosy státních dluhopisů (s průměrnou zbytkovou splatností 5 a 10 let) v roce 2013 dosáhly svých nových historických minim. Spread mezi českými a německými konvergenčními dluhopisy se výrazně snížil z 82 b.b. v prosinci 2012 na 40 b.b. v prosinci 2013. Z tohoto vývoje je patrné, že politická nestabilita vyvolaná předčasnými volbami neměla vliv na důvěryhodnost a atraktivitu českých vládních dluhopisů.

Graf č. 16: Výnosy státních dluhopisů

Pramen: ČNB, % p. a.

Vývoj akciového trhu byl v roce 2013 nerovnoměrný – pokles v 1. pololetí byl následně vystřídán růstem. Index PX na BCPP na konci roku 2013 dosáhl 989 bodů (o 4,8 % méně oproti prosinci 2012), většina světových akciových indexů však zaznamenala během tohoto roku růst. Průměrná hodnota indexu PX byla nicméně v roce 2013 mírně vyšší (o 2,7 %) než v roce předešlém. Během roku 2013 dosáhl objem realizovaných obchodů 176,7 mld. Kč, objem akciových obchodů se meziročně dále o 30,3 % snížil.

II. Veřejné rozpočty

V této části materiál prezentuje údaje za veřejné rozpočty v mezinárodním statistickém standardu Government Finance Statistics 2001 (dále GFS 2001) a příslušná data tudíž nemusí být ve srovnání s ostatními sešity nutně shodná.

V roce 2013 se saldo veřejných rozpočtů meziročně zlepšilo o 42,8 mld. Kč a deficit činil 50,1 mld. Kč, tj. 1,3 % HDP. K meziročnímu snížení schodku veřejných rozpočtů dochází přes přetrvávající ekonomickou recesi. Výsledek veřejných rozpočtů je citelně ovlivněn pokračující fiskální konsolidací, jejíž výsledky jsou nejvíce patrné u státního rozpočtu a územně samosprávných celků (dále ÚSC). Pozitivní vliv měla realizovaná konsolidační opatření zejména na příjmové straně, růst výdajové strany utlumila nízká investiční aktivita.

Ve srovnání se schválenou rozpočtovou dokumentací pro rok 2013 byl schodek o 0,2 mld. Kč vyšší, což bylo způsobeno hospodařením státního rozpočtu (včetně Národního fondu a Fondu privatizace) a zdravotních pojišťoven. U ostatních složek veřejných rozpočtů došlo ke zlepšení, které je nejvýraznější u ÚSC (o 19,6 mld. Kč). Pokud se týká mimorozpočtových fondů, na zlepšení hospodaření se nejvíce podílely Státní fond životního prostředí a Státní zemědělský intervenční fond, naopak hůře hospodařily Státní fond dopravní infrastruktury a Státní fond rozvoje bydlení. Lépe, než bylo původně rozpočtováno, dopadl sice i státní rozpočet se schodkem 79,9 mld. Kč (ve srovnání s rozpočtovaným o 20,7 mld. Kč nižším), ale po zohlednění operací Národního fondu a Fondu privatizace činil schodek 69,6 mld. Kč a byl naopak o 24,2 mld. Kč vyšší než jeho původně rozpočtovaná výše. Naopak zdravotní pojišťovny ve srovnání s původními předpoklady přebytku 0,3 mld. Kč vykázaly schodek 1,4 mld. Kč. Výsledky hospodaření veřejných rozpočtů jsou uvedeny v následující tabulce.

I přes výše uvedené pokračuje postupné snižování deficitů a další trajektorie by se měla v horizontu následujících 3 let přizpůsobit vývoji salda v metodice ESA, které by se mělo stabilizovat pod úrovní 3 % HDP.

Tabulka č. 9: Vývoj sald veřejných rozpočtů

		2011	2012	2013
				<i>předběžná skutečnost</i>
Saldo	(mld. Kč)	-171,4	-92,9	-50,1
Saldo	(% HDP)	-4,5	-2,4	-1,3
Saldo pro fiskální cílení	(mld. Kč)	-131,4	-105,6	-76,0
Saldo pro fiskální cílení	(% HDP)	-3,4	-2,7	-2,0

Pramen: MF

Pozn.: Ze salda pro fiskální cílení jsou vyloučeny transformační náklady, operace Národního fondu a EU prostředky, které by výsledky daného roku ovlivňovaly o časový nesoulad mezi přijetím plateb z EU a jejich čerpáním. Tento ukazatel je shodný s ukazatelem používaným v návrhu střednědobého výhledu státního rozpočtu na léta 2014 a 2015. Transformační náklady představují zejména operace v minulosti státem zřízených institucí, které spravovaly nekvalitní aktiva přebíraná od jiných subjektů.

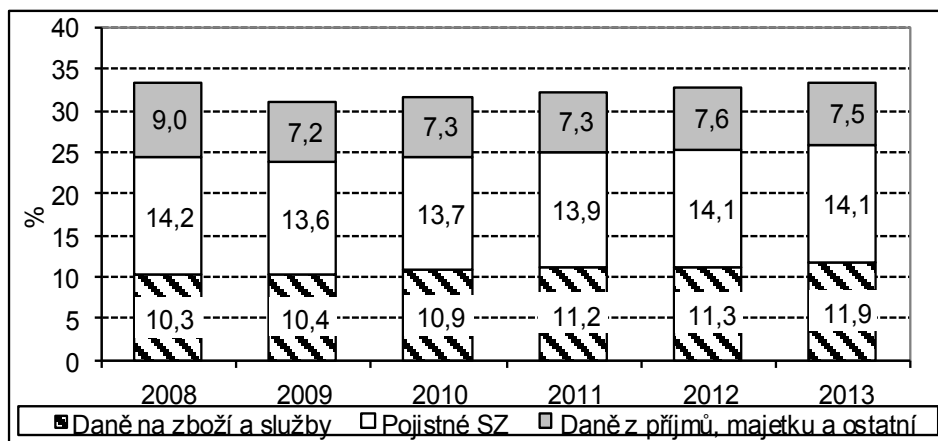
1. Příjmy veřejných rozpočtů

Ve srovnání s původními předpoklady byly příjmy nižší o 38,2 mld. Kč, přičemž hlavní měrou se na této situaci podílí nenaplnění očekávaných příjmů z EU. Meziročně ale vývoj celkových příjmů pokračuje v růstové trajektorii. Zatímco v roce 2012 vzrostly příjmy veřejných rozpočtů oproti úrovni předchozího roku o 4,8 %, v roce 2013 to bylo o 3,8 %. Zvýšení daňové zátěže vedlo k meziročnímu růstu daňové kvóty včetně pojistného o 0,5 p.b. na 33,5 % HDP (viz následující graf).

Celkové daňové příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění byly ve srovnání s předpoklady v návrhu státního rozpočtu na rok 2013 nižší o 8,8 mld. Kč, meziročně však vzrostly o 2,4 %, tedy stejným tempem jako v roce 2012. K propadu inkasa došlo oproti rozpočtované výši u daní z příjmů (celkem o 7,4 mld. Kč, z toho u fyzických osob 5,3 mld. Kč), u spotřebních daní (o 6,1 mld. Kč) a u pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění (o 5,5 mld. Kč). K naplnění předpokladu o vyšším výběru těchto daní nedošlo zejména vlivem slabé ekonomické výkonnosti a upřednostňování nákupu pohonných hmot za hranicemi ČR. Ve struktuře daňových příjmů se zvýšil podíl nepřímých daní. Objem příspěvků na sociální zabezpečení meziročně opět mírně vzrostl, nicméně stále nedosáhl předkrizové úrovně roku 2008. Totéž lze říci o daních z příjmů, přičemž daň z příjmů právnických osob zaostává značně.

U nedaňových příjmů (bez dotací) došlo meziročně k asi 10% růstu a ve srovnání s původními předpoklady byl jejich objem o necelých 8 mld. Kč vyšší. Predikovatelnost těchto příjmů je z důvodu jejich charakteru obtížná, neboť zahrnují příjmy z dividend a jiných podílů na zisku, vratky transferů z minulých let, pokuty, penále, správní nebo soudní poplatky apod.

Graf č. 17: Podíl výnosu daní na HDP v %

Pramen: MF

Tabulka č. 10: Vývoj příjmů veřejných rozpočtů

		Konsolidované veřejné rozpočty (mld. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2011	2012	2013	2011	2012	2013
				<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ PŘÍJMY	1429,6	1498,3	1555,8	37,4	39,0	40,1
I	PŘÍJMY Z PROVOZNÍ ČINNOSTI:	1418,1	1486,0	1544,2	37,1	38,6	39,8
11	Daně	705,6	727,8	753,9	18,5	18,9	19,4
111	Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	257,2	270,9	271,3	6,7	7,0	7,0
1111	Placené fyzickými osobami	133,9	137,2	142,4	3,5	3,6	3,7
1112	Placené společnostmi a ostatními podniky	123,3	133,7	129,0	3,2	3,5	3,3
113	Daně z majetku	20,3	20,7	18,8	0,5	0,5	0,5
114	Daně ze zboží a služeb	427,9	436,0	463,6	11,2	11,3	11,9
1141	Obecné daně ze zboží a služeb (DPH) ¹⁾	269,3	273,0	302,2	7,0	7,1	7,8
1142	Spotřební daně	146,6	146,8	143,5	3,8	3,8	3,7
12	Sociální příspěvky	533,2	540,8	545,5	13,9	14,1	14,1
121	Příspěvky na sociální zabezpečení	518,9	526,3	530,9	13,6	13,7	13,7
1211	Příspěvky zaměstnanců	120,3	122,2	123,6	3,1	3,2	3,2
1212	Příspěvky zaměstnavatelů	359,3	364,6	368,8	9,4	9,5	9,5
1213	Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	36,5	37,0	36,1	1,0	1,0	0,9
122	Ostatní sociální příspěvky	14,3	14,4	14,5	0,4	0,4	0,4
13	Dotace	73,9	111,6	124,9	1,9	2,9	3,2
131	od zahraničních vlád	0,6	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0
1311	Běžné	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
1312	Kapitálové	0,4	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
132	od mezinárodních organizací	73,3	111,4	124,7	1,9	2,9	3,2
1321	Běžné	40,3	40,9	61,0	1,1	1,1	1,6
1322	Kapitálové	33,0	70,5	63,7	0,9	1,8	1,6
133	od institucí vládního sektoru	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1331	Běžné	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1332	Kapitálové	0,0	0,0	0,0	-	-	-
14	Ostatní příjmy	105,4	105,8	120,0	2,8	2,8	3,1
141	Příjmy z vlastnictví	29,7	29,3	31,8	0,8	0,8	0,8
142	Prodej zboží a služeb	47,7	49,0	49,4	1,2	1,3	1,3
143	Pokuty, penále a propadnutí	4,3	3,5	4,8	0,1	0,1	0,1
144	Dobrovolné transfery jiné než dotace	12,6	13,3	13,5	0,3	0,3	0,3
145	Ostatní příjmy jinde nezařazené	11,1	10,6	20,4	0,3	0,3	0,5
3	PRODEJ NEFINANČNÍCH AKTIV	11,5	12,3	11,6	0,3	0,3	0,3
311.2	Fixní aktiva	5,5	6,2	7,1	0,1	0,2	0,2
314.2	Nevyráběná aktiva	6,0	6,1	4,6	0,2	0,2	0,1

Pramen: MF

¹⁾ DPH je v souladu s metodikou GFS 2001 snížena o odvod do rozpočtu EU podle DPH a o tuto částku je proto její výše nižší, než je údaj o DPH v jiných částech SZÚ.

2. Výdaje veřejných rozpočtů

Celkové výdaje veřejných rozpočtů byly o 37,9 mld. Kč nižší, než činil původní předpoklad. Jejich objem se meziročně zvýšil o 14,7 mld. Kč, tj. o 0,9 % (oproti předchozímu poklesu 0,6 %). Výdaje na provozní činnost byly oproti rozpočtové dokumentaci nižší o více než 30 mld. Kč.

Ke značnému zhoršení došlo u výdajů spojených s obsluhou dluhu veřejných rozpočtů. Úrokové výdaje se ve srovnání s rokem 2012 zvýšily o 9,2 mld. Kč, což odpovídá meziročnímu růstu 20,7 %. Ve srovnání s rozpočtovou dokumentací ale byly o 15,4 mld. Kč nižší, neboť predikce ohledně zvýšení tržních úrokových sazeb se nenaplnily.

Ve srovnání s původním rozpočtem došlo k úspoře 15,2 mld. Kč u nákupu zboží a služeb a také u sociálních dávek (7,9 mld. Kč). Naopak mírně vyšší výdaje ve srovnání

s rozpočtovou dokumentací byly realizovány u zaměstnaneckých náhrad (o 3,1 mld. Kč) a u běžných transferů veřejným společnostem (o 8,3 mld. Kč). Zbývající úspora byla dána nižším nákupem fixních aktiv a ostatními výdaji.

Rozhodující část výdajů má stále podobu běžných transferů a sociálních dávek (celkem 64,3 % celkových výdajů), které jsou realizovány především státním rozpočtem a zdravotními pojišťovnami a jejichž podíl na HDP se v roce 2013 meziročně zvýšil o 0,1 p.b. na 26,6 %. Největší část mezi těmito transfery představují mandatorní výdaje. V minulosti založená nezdravá tendence růstu těchto výdajů má na hospodaření veřejných rozpočtů negativní dopad, neboť jsou vytěšňovány veřejné výdaje s produktivnějším charakterem. Tím dochází k zužování manévrovacího prostoru pro fiskální politiku. V meziročním porovnání dochází k poklesu výdajů vlády na zboží a služby o 4,9 % (o 6,0 mld. Kč) a na nákup fixních aktiv o 5,0 % (o 4,2 mld. Kč). Naopak objem mezd a platů vzrostl o 2,3 % (o 3,2 mld. Kč).

Tabulka č. 11: Vývoj výdajů veřejných rozpočtů

		Konsolidované veřejné rozpočty (mld. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2011	2012	2013	2011	2012	2013
				<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ VÝDAJE	1601,0	1591,2	1605,9	41,9	41,4	41,4
2	VÝDAJE NA PROVOZNÍ ČINNOST	1507,8	1506,5	1525,5	39,4	39,2	39,3
21	Náhrady zaměstnancům	136,0	136,3	139,4	3,6	3,5	3,6
211	Mzdy a platy	102,8	102,5	104,7	2,7	2,7	2,7
212	Sociální příspěvky	33,2	33,7	34,7	0,9	0,9	0,9
22	Užití zboží a služeb	129,1	122,5	123,9	3,4	3,2	3,2
23	Spotřeba fixního kapitálu	0,0	0,0	0,0	-	-	-
24	Úroky	47,8	44,5	53,8	1,2	1,2	1,4
25	Běžné transfery	307,6	313,9	318,9	8,0	8,2	8,2
251	Veřejným společnostem	204,7	206,7	212,2	5,4	5,4	5,5
2511	Nefinančním společnostem	200,7	202,6	207,8	5,2	5,3	5,4
2512	Finančním společnostem	4,0	4,1	4,4	0,1	0,1	0,1
252	Soukromým společnostem	102,9	107,2	106,6	2,7	2,8	2,7
26	Dotace	34,3	32,8	35,8	0,9	0,9	0,9
262	Mezinárodním organizacím	34,3	32,8	35,8	0,9	0,9	0,9
2621	Běžné	34,3	32,8	35,8	0,9	0,9	0,9
27	Sociální dávky	686,9	704,2	713,0	18,0	18,3	18,4
271	Dávky sociálního zabezpečení	686,7	703,9	712,7	18,0	18,3	18,4
28	Ostatní výdaje	166,2	152,4	140,7	4,3	4,0	3,6
282	Ostatní výdaje jinde nezařazené	166,1	152,3	140,7	4,3	4,0	3,6
2821	Ostatní běžné výdaje	31,0	34,9	35,5	0,8	0,9	0,9
2822	Ostatní kapitálové výdaje	135,1	117,5	105,2	3,5	3,1	2,7
3	NÁKUP NEFINANČNÍCH AKTIV	93,2	84,7	80,5	2,4	2,2	2,1
311.1	Fixní aktiva	91,8	83,0	78,8	2,4	2,2	2,0
313.1	Cennosti	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
314.1	Nevyráběná aktiva	1,4	1,7	1,6	0,0	0,0	0,0
	SALDO	-171,4	-92,9	-50,1	-4,5	-2,4	-1,3
	SALDO pro fiskální cílení	-131,4	-105,6	-76,0	-3,4	-2,7	-2,0
	Čistý peněžní tok z provozní činnosti	-89,7	-20,5	18,7	-2,3	-0,5	0,5
	Saldo primární bilance	-123,6	-48,3	3,7	-3,2	-1,3	0,1

Pramen: MF

3. Salda veřejných rozpočtů

Hospodaření veřejných rozpočtů se ve srovnání s rokem 2012 výrazně zlepšilo a skončilo deficitem 50,1 mld. Kč, tedy 1,3 % HDP. Deficit se meziročně snížil téměř o polovinu a byl nejnižší od roku 2008. Ke zlepšení hospodaření došlo u všech částí veřejných rozpočtů.

Tabulka č. 12: Vývoj struktury salda veřejných rozpočtů v mld. Kč

		2011	2012	2013 <i>předběžná skutečnost</i>
I	Státní rozpočet¹⁾	-156,9	-85,4	-69,6
II	Mimorozpočtové fondy celkem	-7,9	-2,9	2,2
	PF ČR ²⁾	0,3	-0,6	-
	Státní fondy ³⁾	-8,2	-2,3	2,2
III	Veřejné zdravotní pojištění	-5,2	-6,0	-1,4
IV	Územní samosprávné celky⁴⁾	-1,4	1,4	18,6
V	SALDO	-171,4	-92,9	-50,1

Pramen: MF

¹⁾ Mimo státní rozpočet jsou zde dále zahrnuty operace Národního fondu a bývalého Fondu národního majetku, který byl zrušen zákonem č. 178/2005 Sb. (nyní Fond privatizace).

²⁾ K 31. 12. 2012 byl Pozemkový fond ČR zrušen a agenda přešla do kapitoly Ministerstva zemědělství v rámci státního rozpočtu

³⁾ Státní fondy: SFŽP, SFDI, SFRB, SZIF, SFK a SFKin.

⁴⁾ Územní samosprávné celky: obce, kraje, dobrovolné svazky obcí a regionální rady regionů soudržnosti

Vyrovnanost čistého peněžního toku z provozní činnosti je jednou z podmínek zdravých veřejných financí. Tento ukazatel, který představuje rozdíl mezi příjmy a výdaji na provozní činnost, se ve srovnání s rokem 2012 zlepšil o 39,2 mld. Kč, přičemž schodek se přeměnil v přebytek 18,7 mld. Kč.

Dalším z ukazatelů, který je používán pro hodnocení fiskální politiky, je primární deficit, vypočtený jako deficit očištěný o výdaje spojené s úroky z dluhu veřejných rozpočtů. Saldo primární bilance se v roce 2013 meziročně zlepšilo o 52,0 mld. Kč, což představuje zlepšení o 1,4 p.b. v relativním vyjádření k HDP, a dosáhlo přebytku 3,7 mld. Kč, v podílovém vyjádření 0,1 % HDP.

Tabulka č. 13: Vývoj sald v % HDP

	2011	2012	2013 <i>předběžná skutečnost</i>
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	-2,3	-0,5	0,5
Saldo primární bilance	-3,2	-1,3	0,1

Pramen: MF

Dalším analyzovaným ukazatelem je saldo pro fiskální cílení, jehož vývoj je patrný z následující tabulky.

Tabulka č. 14: Vývoj struktury salda veřejných rozpočtů pro fiskální cílení v mld. Kč

		2011	2012	2013 <i>předběžná skutečnost</i>
I	Státní rozpočet ¹⁾	-113,6	-90,9	-85,5
II	Mimorozpočtové fondy celkem	-7,6	-8,4	-2,2
	PF ČR ²⁾	0,3	-0,6	-
	Státní fondy ³⁾	-7,9	-7,8	-2,2
III	Veřejné zdravotní pojištění	-5,2	-6,0	-1,4
IV	Územní samosprávné celky ⁴⁾	-5,0	-0,3	13,2
	SALDO pro fiskální cílení	-131,4	-105,6	-76,0

Pramen: MF

¹⁾ Mimo státní rozpočet jsou zde dále zahrnuty operace Národního fondu a bývalého Fondu národního majetku, který byl zrušen zákonem č. 178/2005 Sb. (nyní Fond privatizace).

²⁾ K 31. 12. 2012 byl Pozemkový fond ČR zrušen a agenda přešla do kapitoly Ministerstva zemědělství v rámci státního rozpočtu.

³⁾ Státní fondy: SFŽP, SFDI, SFRB, SZIF, SFK a SFKin.

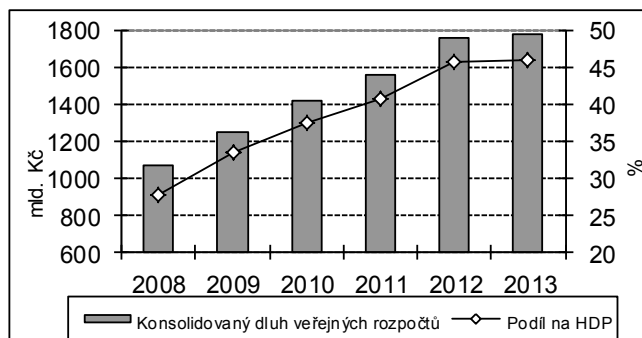
⁴⁾ Územní samosprávné celky: obce, kraje, dobrovolné svazky obcí a regionální rady regionů soudržnosti

Po poklesu tohoto salda, resp. schodku v roce 2012 dochází i v roce 2013 k jeho dalšímu podstatnému snížení. Deficit veřejných rozpočtů v metodice fiskálního cílení byl o 0,8 p.b. nižší, než byl původně stanoven, a činil 2,0 % HDP.

4. Dluh veřejných rozpočtů

Trvale deficitní hospodaření veřejných rozpočtů vede ke kumulaci dluhu. Jeho meziroční růstová dynamika se výrazně snížila na 1,1 % a v roce 2013 dluh veřejných rozpočtů činil 1 779,2 mld. Kč, tj. 45,8 % HDP. Z následujícího grafu je zřejmá rychlá růstová tendence; jeho objem se od roku 2008 téměř zdvojnásobil.

Graf č. 18: Vývoj konsolidovaného dluhu veř. rozpočtů v mld. Kč a jeho podíl na HDP v %

Pramen: MF

Hlavní příčinou růstu dluhu zůstává dlouhotrvající deficitní hospodaření státního rozpočtu. Celkový dluh je generován zejména státním dluhem, který má ve struktuře celkového dluhu nejvyšší podíl a v roce 2013 činil 93,2 %. Konsolidovaný státní dluh⁶ meziročně vzrostl o 0,9 % na 1 664,5 mld. Kč. Státní dluh ČR vykazuje rostoucí trend již od roku 1996 a od tohoto roku s výjimkou let 2001, 2003 a také 2013 roste rychleji než celkový dluh veřejných rozpočtů.

Dluh územních samosprávných celků se i přes velký přebytek hospodaření meziročně zvýšil o 4,2 % a činil 119,8 mld. Kč. Některé obce (zejména statutární města) a kraje financují své

⁶ Konsolidace u státního dluhu představuje snížení o emitované státní dluhopisy, které byly nakoupeny z prostředků na tzv. Jaderném účtu a s výjimkou roku 2013 i účtu Rezervy pro důchodovou reformu.

potřeby z úvěrových zdrojů a využívají tak prostor, který jim legislativa poskytuje. Z mimorozpočtových fondů v roce 2013 vykázal menší zadlužení pouze Státní fond životního prostředí. Veřejně zdravotní pojišťovně byla ze státního rozpočtu sice poskytnuta návratná finanční výpomoc ve výši 1,7 mld. Kč, ale z důvodu konsolidace této transakce nedošlo ke zvýšení celkového dluhu.

Ve srovnání s ostatními zeměmi přestává platit, že samotná úroveň dluhu ČR není vysoká. Jeho rychlá dynamika z posledních let a skutečnost, že jeho růst byl dříve citelně zpomalován inkasem privatizačních příjmů, jejichž vliv je nyní již v podstatě zanedbatelný, zcela zřetelně varuje, že dosažení hranice maastrichtského dluhového kritéria (metodika ESA95) nemusí být v následujících několika letech nerealné. Výše deficitu bude mít stále těsnější vliv na růst dluhu veřejných rozpočtů.

Graf č. 19: Vývoj dluhu veřejných rozpočtů a jeho struktury

	Hrubý konsolidovaný dluh veřejných rozpočtů (mld. Kč)			Podíl na HDP v %		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
			<i>předběžná skutečnost</i>			<i>předběžná skutečnost</i>
Hrubý konsolidovaný dluh VR	1 565,1	1 760,7	1 779,2	40,9	45,8	45,8
Státní dluh (konsolidovaný)	1 461,0	1 649,3	1 664,5	38,2	42,9	42,9
Dluh mimorozpočtových fondů	1,5	0,8	0,1	0,0	0,0	0,0
Dluh veřejného zdravotního pojištění	0,1	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0
Dluh územních samosprávných celků	104,6	115,0	119,8	2,7	3,0	3,1

Pramen: MF

5. Shrnutí

V roce 2013 se deficit veřejných rozpočtů i přes slabou hospodářskou výkonnost meziročně snížil téměř na polovinu a byl tak nejnižší za posledních pět let. Jako zásadní příčiny zmírnění negativních tendencí lze označit především posílení příjmové strany.

Zmírnila fiskální expanze, o čemž svědčí další zlepšení salda primární bilance a čistého peněžního toku z provozní činnosti jako ukazatelů, které indikují zdraví veřejných financí. Jejich schodky se ve srovnání s rokem 2012 přeměnily na přebytky. Pozitivní tendencí je vývoj podílu deficitu pro fiskální cílení na HDP, který se v meziročním srovnání i oproti původním předpokladům snížil. Přetrvává vysoký podíl mandatorních výdajů, který je výsledkem politik realizovaných v minulých letech. V jejich struktuře nedochází k výrazným posunům. Již několik let jsou patrné snahy o dosažení dlouhodobě udržitelného vývoje veřejných financí, ale zatím nebyly učiněny zásadní či dostatečně razantní změny. Je zřejmé, že tak stále ještě existuje prostor pro jejich zefektivnění.

Vývoj dluhu veřejných rozpočtů kopíruje vývoj jejich hospodaření. Příčinou jsou nejen důsledky krize, ale také v minulosti založené výdajové trendy. V roce 2013 došlo k výraznému zpomalení růstové dynamiky dluhu, nicméně výdaje dluhové služby jsou chronickou zátěží výdajové strany veřejných rozpočtů.

Podíl dluhu veřejných rozpočtů na HDP nadále roste. Ve srovnání s jinými zeměmi sice není jeho úroveň tak vysoká, nicméně jeho růst byl v minulosti zpomalovaný využíváním privatizačních příjmů k financování deficitů, jejichž vliv již v podstatě dozněl. Růstová dynamika dluhu vysílá dostatečně varovné signály. Ke zvolnění růstových tendencí dluhu by mohlo přispět pouze další zmírnění růstu deficitů veřejných rozpočtů.